

Fólka- lýveldið Kína

Eitt land tvær skipanir. Fyrsta júlí varð Hong Kong innlimað í aftur Kína. Nógv eru, m. a. safelagsreysarar, ið eru bangin fyrri, at grundleggjandi mannarættindini verða fyrri bakkasti í Hong Kong vegna stóra kinesiska uppiblandan. Longu eru lógaruppskot sett í verk í Hong Kong, ið eru eftir kinverskum leisti. Mótmælisgongur hava verið, og nøkur eru flutt í onnur lond vegna innliman í Kína. Her er ein politisk lysing av Kína í hesi öldini. Tað er frá tí at kommunistarnir komu til í 1949

Fyrri partur

Formaðurin Mao, ið heldur dagin fyrri maktivirtøkuni hjá kommunistunum

SONJA JÓGVANSDÓTTIR

Um aldaskiftið viknaði keisaradómio munandi, og Kína misti nógv landaøki og havnir. Eingin nýtiðargerðing fór fram undir síðarvundna keisaranum. M. a. hetta var grundin til, at keisarin fall og kollvelting sett í gongd av tjóðskaparflokkinum Guomindang. Ruðuleiki var í landinum tey næstu árin, men í 1925 fekk tjóðskaparflokkurin undir leiðslu av Jiang Jeshi (1893 - 1975) stjórnarvaldið.

Tey fyrstu árin var tætt samstarv við kommunistaflokkin, men so var ein politisk útreinsan sett í verk í 1927 av Jiang Jeshi.

Kommunistarnir, undir leiðslu av Mao formanni, savnaðust og flýddu norðureftir, har ein kommunistiskur státtur varð foddur. Hetta var í 1935. Kommunistarnir høvdu serstakliga stuðul millum smábøndurnar.

Kommunistarnir bardust ímóti japanskum hermonnum, meðan tjóðskaparherurin fyrireikaði seg til uppgerð við kommunistarnar. Hóast tjóðskaparherurin fekk stuðul úr USA og var nógv størri, enn herur Mao, vunu kommunistarnir.

Kína lýst kommunistiskt at verðal

Í 1949 á Himmelfriðartorg-

inum setti Mao yvirlýsing fram, ið m. a. lýsti Kína verða kommunistiskt fólkalyveldið. Kommunistarnir høvdu yvirtikið alt kina uttan Fromosa (Taiwan) frá flokkinum Guomindang har Jiang Jeshi hevði verið leiðari. Hesin seinninevndi hevði rátt fyrri borgum í Kína síðani 1925. Kommunistarnir vóru so smátt byrjaðir síðst í 20' unum at stríðast fyrri valdinum í Kína. Aftaná seinna heimsbardaga vóru kommunistarnir sera sterkir. Stýri Jiangs hevði ment seg at verða persónligt einaræði. Harumframt høvdu teir verið sera "passivir" í bardaganum mótevnis Japan, har flokkurin misti síðsta miðsavningar skansa fólks-

ins, nevniliga tjóðskaparkensluna. Kommunistarnir høvdu harafturímóti stríðst mannliga ímóti Japan. Mao og kommunistarnir vunu m. a. tí teir høvdu ein góðan "guerilla taktikk" umframt stuðul frá kinesisku bøndrunum, ið jú stóðu sentralt í kommunistisku ætlan Mao.

Kinapolitikkur USA!

Ætlan Roosevelts var, at Kína skuldi yvirtaka plássið hjá Japan sum sterkast í fjareystri. Eitt friðarligt, demokratiskt Kína skuldi standa ímóti einum totaliterum, aggressivum Japan. Sambandið millum USA og Kína skuldi verða tætt, soleiðis fekk USA eisini nógv at siga í menningini í fjare-

eystri. Tí helt USA, at Kína skuldi hava fastan sess í trygdarráðnum hjá ST. Tað vil eisini siga sytingarrætt á jøvnum fœti við USA, Fraklandi, Englandi og Sovjettssamveldinum. Í Kína skuldi Jiang Jeshi tryggja hesum, tí fekk hann dyggan stuðul frá USA í bardaga við kommunistarnar, hóast tað so tapti hann sum kunnugt. Í USA vóru tað demokratarnir og Truman, ið fingi skyldina fyrri "fall" Kína. Hóast kommunistiska yvirtøkan í Kína var mett vandamikil, helt USA seg rímuliga passivt.

Politiska mál kommunistunum í Kína!

Í Kína vóru nógvir trupuleikar, ið tørvaðu bráfangishjálp. Fyrri kommunistaflokkurin ráddi tað um at tryggja seg og at styrkja yvirvág kommunistafloksins. Herfrá kom fólksins fólkaraðisliga einaveldið. Hetta var samstarv millum tær

fýra stættirnar í Kína, arbeidararnar, bøndurnar, smáborgaraskapi og tjóðarlaga borgaraskapin. Kinverska flaggið er ein stór stjórna við 4 smáum rundanum. Stóra stjórnan er Kína, hinar eru Bøndurnir, arbeidararnir, hermennirnir og flokkurin. Hetta er grundhornasteinurin í kinverska samfelagnum.

Landbúnaðurin

Búskaparlaga ráddi tað um at "effektivisera" landbúnaðarframleiðsluna, soleiðis slápt undan hungursneyð. Í 1952 vóru broytingar í jarðalóggávuini gjørdar, so at býti av jørðini varð javnari deilt millum bøndurnar. Ein slag av Robin Hood politikki var førður har góðseigarnir og stórbøndurnir máttu lata meðan smámaðurin fekk. Tó var trupult hjá "nýggju" bøndrunum at fáa amboð og driv orku. Menningin gekk fram ímóti eini "kollektivisering" av landbrúkinum.

Fyrsta fimmársætlan Kína

Fyrsta fimmársætlan Kína 1952 - 57, sum jú eru vanligar í ætlanarbúskapi, varð gjørd við sovjetiskari hjálp og eftir teirra leisti. Úrslitið var sannførandi. Ídnaðarframleiðslan tvífaldaðist og landbúnaðarframleiðslan vaks úr 206 til 248 \$ í BTÚ fyrri hvønn íbúga.

Tað stóra lopið

Fyrri næstu fimmársætlan settu Mao og kollveltingarvongurin í floksleiðslun.

Eittarádagurin hjá kinversku kollveltingini. Hópsdruðgongur vóru um alt Kína. A myndini síggjast nógv skelti av Stalin, ið kinverjar vírdur nógv. Hetta var áðrenn sambandið millum Kína og Sovjettssamveldi kólnaði.